

UNIWERSYTET
OPOLSKI

Instytut Językoznawstwa
pl. Kopernika 11, 45-040 Opole
tel. 775416003
www.ij.uni.opole.pl
ij@uni.opole.pl

dr hab. Marzanna Pogorzelska, prof. UO
Instytut Językoznawstwa
Uniwersytet Opolski

Opole, 01.10.2025 r.

Uniwersytet Zielonogórski
Wydział Humanistyczny
Rada Dyscypliny Naukowej Językoznawstwo
Al. Wojska Polskiego 69
65-762 Zielona Góra

**Recenzja dorobku naukowego dra Tomasza Roga w postępowaniu
o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego**

Niniejsza recenzja została sporządzona w oparciu o otrzymaną dokumentację zawierającą *Autoreferat*, *Wykaz osiągnięć...* oraz kopie publikacji habilitanta, zgodnie z zasadami określonymi w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571), a także w oparciu o publikację Rady Doskonałości Naukowej pt. *Recenzje w postępowaniach o awans naukowy. Poradnik* z 2022 r.

1. Sylwetka naukowa habilitanta

Dr Tomasz Róg jest językoznawcą specjalizującym się w glottodydaktyce i akwizycji języków obcych, którego droga naukowa i zawodowa odzwierciedla konsekwentne łączenie doświadczeń akademickich, dydaktycznych i badawczych. Habilitant zdobył licencjat z zakresu nauczania języka angielskiego w 2004 r., a dwa lata później uzyskał tytuł magistra, broniąc pracę poświęconą literaturze brytyjsko-kanadyjskiej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa angielskiego uzyskał w 2013 r. na Wydziale Anglistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Temat rozprawy doktorskiej dotyczył wpływu programów *study abroad* na rozwój międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej osób studiujących. Ścieżka

zawodowa habilitanta od początku związana jest z dydaktyką języka angielskiego – pracował w liceach i szkołach językowych w Polsce oraz instytucjach edukacyjnych w Wielkiej Brytanii. Habilitant pracuje od 2009 r. w Akademii Nauk Stosowanych im. Stanisława Staszica w Pile, gdzie od 2020 r. pełni funkcję kierownika katedry. Dr Tomasz Róg zdobywał dodatkowe kwalifikacje, m.in. realizując studia podyplomowe w zakresie edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej oraz kursy analizy statystycznej. Zainteresowania naukowe habilitanta związane są m.in. z szeroko pojętą glottodydaktyką, a obszary szczególnie eksplorowane przez niego w tej dziedzinie to kwestie związane z podejściem zadaniowym, pragmatyką, interkulturową kompetencją komunikacyjną oraz kreatywnością w kontekście uczenia się i nauczania języka obcego. Analiza chronologii aktywności naukowej habilitanta pozwala dostrzec ewolucję jego zainteresowań badawczych: od badań skupionych na interkulturowej kompetencji komunikacyjnej, poprzez prace poświęcone roli kreatywności w dydaktyce języków obcych, aż po studia skoncentrowane na podejściu zadaniowym i jego potencjale w rozwijaniu pragmatyki języka obcego. Choć wymienione pola naukowe cechuje tematyczna różnorodność, ich wspólnym mianownikiem jest odwoływanie się do czynników socjokulturowych i psychologicznych w nauczaniu języków obcych, co kieruje uwagę na indywidualne cechy i potrzeby osób uczących się oraz, poprzez łączenie perspektywy językoznawczej i pedagogicznej, czyni te badania interdyscyplinarnymi.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Dr Tomasz Róg wskazał jako swoje osiągnięcie naukowe monografię, której jest jedynym autorem, pt. *Task-based Language Teaching and Beyond: L2 Pragmatics Instruction for Young Learners*, opublikowaną w 2025 r. w wydawnictwie Springer.

W rozdziale pierwszym monografii autor zaprezentował wyczerpujący przegląd zagadnień odnoszących się do pragmatyki językowej, wyjaśniając i różnicując pojęcia pragmatyki i kompetencji pragmatycznej, opisując rozwój kompetencji pragmatycznej, praktyczne aspekty dydaktyki pragmatyki oraz sposoby oceny tej kompetencji. Na uwagę zasługuje część poświęcona materiałom dydaktycznym, gdzie autor trafnie zauważa, że tradycyjne podręczniki językowe często pomijają komponent pragmatyczny lub ujmują go w sposób bezkontekstowy, sztuczny, w dużej mierze wrywkowy i przypadkowy. Autor klarownie i logicznie łączy odniesienia do teorii i empirii, powołując się na liczne badania w omawianym zakresie. Warto jednak zauważyć, że wątek międzykulturowy, choć obecny, mógłby zostać szerzej rozwinięty, zwłaszcza w odniesieniu do zróżnicowanych kontekstów

społecznych i kulturowych, w jakich rozwija się kompetencja pragmatyczna. Pewien niedosyt budzi również brak bardziej krytycznego osądu przytaczanych źródeł dotyczących kwestii interkulturowych, gdyż niektóre z nich zawierają uproszczone stwierdzenia (s. 16), które wymagałyby większej ostrożności interpretacyjnej.

Kolejny rozdział stanowi kompleksowe opracowanie drugiej, istotnej z punktu widzenia przeprowadzonego badania koncepcji, podejścia zadaniowego (task-based learning and teaching, skr. TBLT). Podobnie jak w rozdziale pierwszym, także i w tej części pracy autor w sposób systematyczny omawia zarówno podstawy teoretyczne, jak i wyniki badań empirycznych. W pierwszej części rozdziału wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z TBLT, w tym samo pojęcie „zadania”. Co istotne z punktu widzenia przeprowadzonego badania, autor pokazuje również, czym podejście zadaniowe różni się od tradycyjnego modelu PPP (Presentation-Practice-Production). Ponadto autor przedstawia fundamenty kognitywno-interakcjonistyczne i socjokulturowe podejścia zadaniowego, odnosząc się do kluczowych hipotez akwizycji języka, co tworzy solidną podstawę naukową dalszego wywodu. W kolejnych częściach rozdziału autor szczegółowo analizuje różne modele implementacji zadań w dydaktyce językowej (m.in. cykl zadań Willis, modele Skehana, Ellisa, Longa czy Robinsona), pokazując ich potencjał i różnorodność zastosowań w klasie językowej. Wreszcie w ostatniej części przedstawia aktualny stan badań empirycznych nad TBLT, wskazując zarówno na jego skuteczność w rozwijaniu kompetencji językowych uczących się, jak i na istniejące ograniczenia.

W rozdziale trzecim autor prezentuje wszechstronny przegląd badań nad wykorzystaniem zadań w nauczaniu pragmatyki języka obcego, w dużym stopniu integrując zagadnienia poruszone w rozdziale pierwszym (teoretyczne podstawy kompetencji pragmatycznej) oraz drugim (specyfika podejścia zadaniowego). Klarowności prezentacji sprzyja dokonany przez autora podział badań na te, które koncentrują się na nastoletnich i dorosłych osobach uczących się oraz na studia obejmujące dzieci, a także dalsza klasyfikacja w obrębie poszczególnych podkategorii (np. badania nad specyficznymi cechami zadań, stanowiącymi istotne zmienne w kontekście kompetencji pragmatycznej). Mając na uwadze problematykę przeprowadzonego projektu, szczególne znaczenie ma część rozdziału, w której autor analizuje badania z udziałem najmłodszych uczących się, zwracając uwagę na kwestie etyczne i metodologiczne, a także rekapitułując wyniki, w tym porównawcze z innymi metodami, dotyczące efektywności aktywności opartych na podejściu zadaniowym.

Rozdział czwarty poświęcony jest metodologii badań. Autor rzetelnie przedstawia cele projektu, charakterystykę grup badawczych, dobór aktów mowy, narzędzia badawcze, procedury realizacji badania w każdej z trzech grup oraz sposoby analizy danych. Badaniu poddano pięć aktów mowy: powitania, prośby, sugestie (i reakcje na nie), przeprosiny i podziękowania, a zatem elementy pragmatyki, które mają fundamentalne znaczenie w codziennej komunikacji. Jednocześnie w tej części pracy można wskazać pewne ograniczenia. Autor słusznie odwołuje się do klasycznych ujęć metodologicznych dotyczących reprezentatywności próby badawczej i w sposób przejrzysty zestawia różne podejścia do minimalnej jej wielkości. Warto jednak zauważyć, że podana wartość 1,23% populacji wydaje się nieprecyzyjna w świetle danych liczbowych (s. 210). Autor powraca do kwestii reprezentatywności także w części końcowej monografii, słusznie podkreślając, że liczebność grupy osób uczestniczących w badaniu może być niewystarczająca, by uogólniać wyniki na całą populację (*...the sample size of the participants might not be large enough to extend the findings to the whole population, which may limit the generalisability of the findings....*, s. 342). Sama wielkość grupy nie jest jednak jedynym wyznacznikiem reprezentatywności próby, zwłaszcza że w przypadku prezentowanego badania osoby uczestniczące pochodziły z jednej, specyficznej placówki szkolnej. Badanie zostało przeprowadzone w warunkach szkoły niepublicznej, co mogło mieć wpływ na uzyskane wyniki. Specyfika tego środowiska (np. mniejsze klasy, lepsze zaplecze dydaktyczne, a także często wyższy status społeczno-ekonomiczny rodzin) sprzyja lepszemu rozwojowi kompetencji językowych i pragmatycznych uczniów niezależnie od zastosowanej metody. Cennym kierunkiem dalszych badań byłoby rozszerzenie analiz na szerszą i bardziej zróżnicowaną populację, obejmującą osoby uczęszczające zarówno do szkół publicznych, jak i niepublicznych w różnych regionach kraju. Pozwoliłoby to zweryfikować, w jakim stopniu skuteczność podejścia zadaniowego i PPP zależy od kontekstu edukacyjnego i czynników społeczno-ekonomicznych, a tym samym zwiększyć wartość aplikacyjną uzyskanych wniosków. Potrzebę takich porównań dobrze ilustrują ramy teoretyczne zaproponowane przez Bernsteina (1971, 1990) w ramach teorii kodów językowych, oraz Bourdieu (1986) w odniesieniu do kapitału kulturowego. Wnioski z wymienionych badań wskazują, że zróżnicowanie społeczne wpływa na sposób przyswajania języka i uczestnictwa w interakcji edukacyjnej.

Rozdział piąty prezentuje wyniki badań empirycznych, opartych na czterech narzędziach testowych przeprowadzonych w trzech pomiarach: preteście, postteście i teście odroczonym. Na szczególne podkreślenie zasługuje sumienne podejście do realizacji badania,

co odzwierciedla m.in. przejrzysta i wszechstronna prezentacja wyników, zarówno w ujęciu ilościowym, jak i jakościowym. Autor wnikliwie pokazuje, że zarówno TBLT, jak i PPP przyczyniają się do rozwoju kompetencji pragmatycznej młodych osób uczących się, a uzyskane efekty, pomimo częściowego osłabienia w czasie, utrzymują się również w teście odroczonym. Cennym elementem jest analiza jakościowa wypowiedzi, ukazująca strategie komunikacyjne, sposoby radzenia sobie z brakami językowymi oraz stopniowe przechodzenie od krótkich, schematycznych odpowiedzi do bardziej złożonych i adekwatnych pragmatycznie form. Wartością dodaną rozdziału jest także wyraźne rozróżnienie testów produktywnych i receptywnych, co pozwala uchwycić różnice między umiejętnością rozpoznawania form językowych a ich aktywnym użyciem. Wyniki wskazują, że choć oba typy zadań przynoszą znaczące efekty dydaktyczne, to osiągnięcia w sferze receptywnej są trwalsze niż w produktywnej, co stanowi istotny wkład do dyskusji nad dydaktyką pragmatyki dzieci. Rozdział piąty należy ocenić jako rzetelne, dobrze udokumentowane i wartościowe opracowanie, które w istotny sposób wzbogaca wiedzę o możliwościach rozwijania kompetencji pragmatycznej u dzieci.

Rozdziały końcowe monografii pełnią istotną rolę interpretacyjną i syntetyzującą. W rozdziale szóstym autor zestawia wyniki badań empirycznych z wcześniejszymi ustaleniami teoretycznymi i badawczymi. Na uwagę zasługuje fakt, iż autor nie unika krytycznej refleksji nad własnymi hipotezami – jasno podkreśla, że oczekiwana przewaga TBLT nad PPP nie została potwierdzona, co dodaje analizie obiektywizmu i wiarygodności. Cennym elementem tego rozdziału jest sformułowanie praktycznych implikacji dydaktycznych, akcentujących konieczność długofalowego i kontekstowego ćwiczenia umiejętności pragmatycznych u dzieci. Rozdział siódmy spełnia rolę podsumowującą i syntetyzującą całość pracy. Autor wyraźnie identyfikuje luki badawcze i dydaktyczne, zwracając uwagę na marginalną obecność treści pragmatycznych w podręcznikach szkolnych i metodycznych oraz na deficyt badań dotyczących najmłodszych. Wskazanie potrzeby tworzenia materiałów dydaktycznych oraz kształcenia nauczycieli w zakresie nauczania pragmatyki należy uznać za rekomendację szczególnie wartościową z perspektywy praktyki edukacyjnej. Autor słusznie podkreśla, że uzyskane wyniki nie potwierdziły przewagi TBLT nad PPP, lecz wykazały, iż obie metody, przy właściwym zaprojektowaniu i osadzeniu w kontekście, mogą być równie skuteczne w rozwijaniu kompetencji pragmatycznej dzieci.

Lektura monografii pozwala stwierdzić, że stanowi ona istotny wkład w rozwój dyscypliny językoznawstwa. Szczególnie wartościowy jest jej wymiar empiryczny

w obszarze badań nad nauczaniem pragmatyki dzieci oraz porównanie skuteczności podejścia zadaniowego oraz PPP. Równie cenne jest poszerzenie wiedzy o możliwościach wykorzystania TBLT w edukacji wczesnoszkolnej, gdzie dotychczasowe badania były nieliczne i koncentrowały się głównie na gramatyce i słownictwie. Monografia wzmacnia refleksję naukową i tworzy solidną podstawę do opracowania materiałów dydaktycznych. W tym sensie można stwierdzić, że praca w istotny sposób realizuje deklarowany w *Autoreferacie* wkład w rozwój dyscypliny, wypełniając wskazane luki badawcze, a w odniesieniu do braków w podręcznikach i propozycjach metodycznych pełni rolę inspirującą, otwierając pole dla dalszych działań praktycznych.

Podsumowując stwierdzam, że wskazane osiągnięcie naukowe stanowi znaczny wkład w rozwój językoznawstwa.

3. Ocena pozostałych osiągnięć

Habilitant przed doktoratem publikował artykuły w czasopismach naukowych i popularnonaukowych (np. *Języki obce w szkole*, *Neofilolog*, *The Teacher*) oraz rozdziały w monografiach. Po uzyskaniu stopnia doktora opublikował podręcznik akademicki (*Nauczanie języków obcych. Teoria, badania, praktyka*), 3 monografie, 7 artykułów w czasopismach zagranicznych, 21 artykułów w czasopismach polskich, 14 rozdziałów w monografiach polskich, 8 rozdziałów w monografiach zagranicznych oraz 2 recenzje. W *Autoreferacie* autor wskazuje na 3 obszary swojej działalności publikacyjnej: 1) interkulturowa kompetencja komunikacyjna w nauce języków obcych, 2) kreatywność w dydaktyce języków obcych i 3) podejście zadaniowe w nauczaniu i uczeniu się języka obcego.

Dorobek w obszarze interkulturowej kompetencji komunikacyjnej obejmuje artykuły i rozdziały w publikacjach zbiorowych, poświęcone m.in. analizie wpływu programów wymiany studenckiej na rozwój świadomości i umiejętności międzykulturowych młodych dorosłych. Autor wskazuje zarówno ich edukacyjny potencjał, jak i ograniczenia (np. *Preparing tertiary students...* 2015; *Language and culture learning strategies...* 2016). Wśród przedstawionych tekstów znajdujemy przykłady różnorodnych typów opracowań, od studiów przekrojowych i przeglądów literatury, przez analizy strategii uczenia się języka i kultury, aż po szczegółowe studia przypadków (np. *Successful L3 learning...* 2017; *Linguistic and intercultural gains...* 2017). Habilitant analizował również edukację przedszkolną i przygotowanie nauczycieli, konkludując, iż programy kształcenia kadry nauczycielskiej i szkolne podstawy programowe w Polsce marginalizują wymiar

międzykulturowy, podczas gdy podręczniki do języka obcego w przedszkolu częściej, a nawet w pewnym sensie wyprzedzająco, zawierają elementy wspierające rozwój tej kompetencji (*Intercultural education at a pre-school level...* 2015). Autor w swoich artykułach rzetelnie przedstawia założenia metodologiczne opisując źródła danych, osoby uczestniczące w badaniach oraz ramy teoretyczne analizy. Jest to mocną stroną jego dorobku, ponieważ osoby czytające tekst otrzymują podstawowe informacje o przebiegu badań i ich kontekście. Niemniej jednak w niektórych tekstach (np. *Studying abroad – participants' reflections...* 2013; *Cultural noticing, language learning...* 2017) wskazany byłby pełniejszy opis procedury analizy wywiadów zawierający np. szczegóły dotyczące sposobu kodowania danych czy wyodrębniania kategorii analitycznych. Bardziej rozbudowany opis metodologiczny zwiększyłby przejrzystość badań i pozwoliłby lepiej porównać je z innymi studiami nad kompetencją interkulturową oraz przyczyniłby się do większego obiektywizmu w świetle częstego zarzutu subiektywnej interpretacji danych jakościowych. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że autor konsekwentnie badał interkulturową kompetencję komunikacyjną w odniesieniu do różnych grup wiekowych, od najmłodszych dzieci po osoby dorosłe, co czyni jego dorobek aktualnym w kontekście współczesnych wyzwań edukacyjnych. Z drugiej strony, refleksja ta mogłaby zostać poszerzona o wymiar krytyczny, zwłaszcza w odniesieniu do nauczania języka angielskiego jako globalnego lingua franca. Włączenie tej perspektywy (z wykorzystaniem dorobku np. Alastaira Pennycooka) mogłoby wzbogacić analizy habilitanta i osadzić je w ramach krytycznej glottodydaktyki, która wobec globalnych wyzwań jawi się jako niezwykle wartościowe podejście.

Habilitant posiada również pokaźny dorobek poświęcony kreatywności w uczeniu się i nauczaniu języków obcych. Jego prace w tym obszarze mają charakter zarówno przekrojowy, obejmując przeglądy literatury i refleksję teoretyczną nad rolą kreatywności w dydaktyce, jak i badawczy, koncentrując się na empirycznej analizie związku między twórczym myśleniem a skutecznością uczenia się języka. Najważniejszym osiągnięciem habilitanta w tym obszarze jest monografia *Kreatywność w dydaktyce języków obcych* (2017), w której autor systematyzuje dotychczasowe ustalenia i przedstawia własny model dydaktyczny skoncentrowany na trenowaniu kreatywności podczas nauki języka obcego. Badania dotyczące kreatywności w dydaktyce językowej (np. *Techniki kreatywnego myślenia...* 2015; *A disinhibiting effect...* 2021) obejmowały niewielkie próby, jednak ich znaczenie polega na podejmowaniu i rozwijaniu wątku kreatywności w refleksji glottodydaktycznej – aspektu wciąż marginalizowanego w badaniach i praktyce. Prace te

stanowią ważny punkt wyjścia do dalszych analiz i poszerzania empirycznej bazy wiedzy o roli twórczego myślenia w nauczaniu języków obcych.

Dorobek dra Tomasza Roga w trzecim ze wskazanych obszarów obejmuje prace empiryczne oraz dydaktyczno-metodyczne. Badania mają silne zakorzenienie w paradygmacie dydaktyki zadaniowej i są konsekwentnie prowadzone w warunkach klasowych, z udziałem autentycznych grup uczniowskich (np. *The impact of task complexity...* 2021; *Exploring task-based...* 2024). Ważnym wątkiem jest także analiza roli cech osobowościowych w procesie uczenia się języka (*Task repetition and L2 grit...* 2024). Zestawione artykuły prezentują spójny i konsekwentny program badawczy, który istotnie poszerza wiedzę o skuteczności dydaktyki zadaniowej w polskim kontekście edukacyjnym.

W *Autoreferacie* habilitant wskazuje, że jego aktywność naukowa wykracza poza macierzystą uczelnię i obejmuje różnorodne formy współpracy krajowej i zagranicznej. Wymienia m.in. 31 wystąpień konferencyjnych (w tym 11 na konferencjach międzynarodowych), serię wykładów gościnnych na Uniwersytecie Cyryla i Metodego w Trnawie na Słowacji, organizację i współorganizację konferencji naukowych, w tym o zasięgu międzynarodowym, współpracę redakcyjną przy czasopiśmie *Lublin Studies in Modern Languages and Literature* oraz członkostwo w międzynarodowych towarzystwach naukowych. Dr Tomasz Róg organizował także otwarte wykłady zagranicznych prelegentów i prelegentek z różnych stron świata, co wzbogacało ofertę naukową uczelni i sprzyjało umiędzynarodowieniu środowiska akademickiego.

Habilitant łączy wieloletnie doświadczenie dydaktyczne, szkolne i akademickie, z aktywnością organizacyjną w strukturach uczelni (udział w komisjach, przewodniczenie komisji programowej kierunku Filologia, prace na rzecz jakości kształcenia). Istotnym elementem jego działalności jest także popularyzacja nauki poprzez warsztaty i wykłady otwarte dla różnych grup odbiorców i odbiorczyń.

4. Konkluzja

Zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która m.in. „posiada stopień doktora” (pkt 1) oraz „posiada w dorobku naukowym osiągnięcie naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania

monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a” (pkt 2).

Na podstawie danych przedstawionych w *Autoreferacie* należy stwierdzić, że przesłanka pierwsza została spełniona – habilitant posiada stopień doktora. Przedłożone do oceny osiągnięcie w postaci monografii naukowej spełnia również przesłankę drugą, stanowiąc znaczący wkład w rozwój językoznawstwa. Zgodnie z wytycznymi zawartymi w publikacji *Recenzje w postępowaniach o awans naukowy. Poradnik* (Rada Doskonałości Naukowej, 2022, s. 12) „pozytywna konkluzja opinii recenzenta wymaga łącznie zarówno potwierdzenia spełnienia wymogu określonego w punkcie pierwszym, jak i wyrażenia pozytywnej oceny, o której mowa w punkcie drugim. Brak jest natomiast podstaw, by recenzenci – formułując ostateczną konkluzję swoich opinii – mogli brać pod uwagę inne aspekty niż wyżej wskazane. W konsekwencji tego na przedmiotową opinię nie powinna wpływać ocena, czy osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, jak i ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych, czy też popularyzujących naukę.” Pomimo wspomnianego ograniczenia zaznaczam, że pozostały dorobek naukowy, a także dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski dra Tomasza Roga ma w mojej ocenie znaczącą wartość.

Uwzględniając pozytywną ocenę osiągnięcia naukowego oraz całości aktywności zawodowej kandydata, **wnioskuję o nadanie dr. Tomaszowi Rogowi stopnia doktora habilitowanego.**

Marzanna Pogorzelska

